

Izvozni potencijal maslinovog ulja

Miličić, Sanja

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:682560>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-20**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Sanja Miličić, apsolvent

Diplomski studij smjera Agroekonomika

IZVOZNI POTENCIJAL MASLINOVOG ULJA

Diplomski rad

Osijek, 2014.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Sanja Miličić, apsolvent

Diplomski studij smjera Agroekonomika

IZVOZNI POTENCIJAL MASLINOVOG ULJA

Diplomski rad

U Povjerenstvu:

1. Prof. dr. Zdravko Tolušić, predsjednik
2. izv. prof. dr. Ružica Lončarić, mentor
3. prof. dr. Aleksandar Stanisavljević, član

Osijek, 2014.

SADRŽAJ:

1.UVOD	1
1.1. Podrijetlo maslinarstva	2
1.2. Vrste maslinovog ulja	4
1.3. Uloga maslinovog ulja u prehrani	6
1.4. Tehnologija proizvodnje maslinovog ulja	7
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	9
3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	10
3.1. Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja	10
3.2. Proizvodnja maslinovog ulja u svijetu	11
3.3. Proizvodnja maslinovog ulja u Hrvatskoj i drugim europskim zemljama	13
3.4. Proizvođačke cijene maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj	19
4. UVOZ I IZVOZ MASLINOVOG ULJA U RH	21
5. CARINE ZA MASLINOVO ULJE	25
5.1. Zajednička carinska tarifa EU	27
6. PROBLEMI HRVATSKOG MASLINARSTVA	29
6.1. Problemi hrvatskog maslinarstva prilikom ulaska u EU	30
7. ZAKLJUČAK	32
8. POPIS LITERATURE	33
9. SAŽETAK	34
10. SUMARRY	35
11. POPIS SLIKA	36
12. POPIS TABLICA	37

13. POPIS GRAFIKONA	38
TEMELJNA DOKUMENTAIJSKA KARTICA	39
BASIC DOCUMENTATION CARD	40

1. UVOD

Na našim prostorima maslina (*Olea europaea L.*) raste i uzgaja se od davnina i jedna je od biljnih kultura koja je omogućila održanje i razvoj stanovništva na hrvatskoj obali i otocima.

Danas maslinarstvo predstavlja značajan gospodarski potencijal u poljoprivrednoj proizvodnji mediteranskog područja Republike Hrvatske. U mediteranskoj agroekološkoj regiji maslina je najrasprostranjenija voćna kultura.

U Hrvatskoj je ukupna površina maslinika u 2009. godini bila 15.304 ha, što čini 1,2 % ukupno korištene poljoprivredne površine.

Ukupni prirodu masline u razdoblju od 2000. do 2009. godine kretali su se od 9.482 t (2003.) do 5.511 t (2005.) .

Razdoblje od osamostaljenja Hrvatske do danas obilježava povratak maslini, što je rezultiralo povećanim interesom za podizanjem i obnovom maslinika, modernizacijom i povećanjem preradbenih kapaciteta te poboljšanjem kvalitete maslinovog ulja.

Maslina je jedina mediteranska voćna kultura koja u recentnom razdoblju bilježi povećanje proizvodnih površina i porast proizvodnje sadnog materijala. Na ovaj pozitivni trend u našem maslinarstvu utjecalo je više čimbenika, od kojih treba posebno istaknuti povoljnu cijenu maslinovog ulja i popularizaciju spoznaja o njegovoj prehrambenoj vrijednosti, zbog čega maslinovo ulje zauzima središnje mjesto u mediteranskoj prehrani.

Osim toga, maslinovo ulje je prema dosadašnjim spoznajama jedan od svega nekoliko hrvatskih poljoprivrednih proizvoda sa izvoznim potencijalom.

1.1. Podrijetlo maslinarstva

Rasprostranjenost maslina na Siciliji, u južnoj Španjolskoj i u Istri povjesničari pripisuju Aristeju iz Arkadije. Šest stotina godina prije Krista Feničani su prenijeli maslinu u Marseille. Mora da je u to doba maslina prenijeta i u Istru, kao djelo tih spretnih trgovaca Feničana, koji su razmjenjivali jantar iz sjevernih zemalja za proizvode iz južnog Sredozemlja.

Po A. De Candolle pradomovina masline bila je Palestina, a iz Egipta je prvi put uvezena u Grčku.

Trag puta koji je prevalila maslina, radi vlastita rasprostranjivanja s istočnih obala Sredozemlja, iz Palestine i iz Grčke, na Dalmaciju, Istru, Italiju, Francusku i Pirinejski poluotok, može se zaključiti iz ovog oštroumnog De Candolleva zapažanja:

„ Nazivi za maslinu u svim jezicima koji okružuju Sredozemlje potječu samo iz dva izvora, i to : od grčke riječi elaiion ili od latinske olea, i od hebrejske riječi zait ili seit, koja je prešla u arapski pretvorivši se u zaitum.

Dva naziva (grčki i hebrejski) , raširena na dvjema obalama, sjevernoj i južnoj, opet su se sastala na Pirinejskom poluotoku. Maslina je prvobitno postojala u Siriji i Grčkoj. Stanovnici tih dviju zemalja počeli su prerađivati ulje i uzgajati tu vrstu pod posebnim izvornim nazivima.

Židovi, Turci i poslije Arapi prenijeli su maslinu na južnu obalu Sredozemlja, dok su Grci i Rimljani učinili to isto na sjevernoj obali. Na kraju su se ta dva naziva splela na Pirinejskom poluotoku, gdje nalazimo mješavinu grčkih i arapskih naziva. „

O tom postupnom širenju uzgoja masline, iz Palestine i iz Grčke prema obalama Jadranskog i Tirenskog mora, osim vrlo važnih jezičnih oblika što ih je naveo De Candolle, još i danas postoje i ne manje jasni tragovi opstanka zajedničkih sorata masline od Istre, do središnje Italije, južne Francuske, Španjolske i Alžira.

Među istarskim maslinama prednjače sorte poznate pod nazivima:

rosulja (*Rossignolo*) , buga (*Bugo*) i crnica (*Carbogno*) ; kojima se pridružuju još i ove druge sorte :

morasola (*Morasolo*) , mata (*Matto*) , jabučica (*Pometti*) , šljivača (*Susino*) i slično. (Hugues C. 1999.)

1.2. Vrste maslinovog ulja

Maslinovo ulje se prema kakvoći dijeli na nekoliko vrsta:

Ekstra djevičansko – ekstra djevičansko maslinovo ulje (*olio di oliva extravergine*) dobije se nakon prvog tiještenja zdravog ploda masline, a kiselost mu ne prelazi 0,8 %. Uz zadovoljenje kemijskih parametara, ulje još mora proći organoleptičku provjeru i ne smije imati niti jedan miris koji nije svojstven ulju.

Stoga, „ekstra djevičansko maslinovo ulje oplemenjeno grančicom ružmarina“ zapravo i nije ekstra djevičansko maslinovo ulje.

Djevičansko maslinovo ulje (*vergine*) se dobiva nakon tiještenja slabijeg ploda masline, pa mu je kiselost u odnosu na ekstra djevičansko maslinovo ulje nešto veća, ali sadržaj masnih kiselina ne prelazi 2 % .

Maslinovo ulje se dobiva miješanjem rafiniranog ulja i određene količine ekstra djevičanskog ulja koja služi poboljšavanju boje i okusa, a kiselost ovako proizvedenog ulja je oko 5 % .

Sansa ulje (*olio di sansa*) se dobiva kemijskim izdvajanjem iz krutih ostataka ploda masline nakon tiještenja. Ovako proizvedeno ulje je slabije kvalitete, ali se može koristiti za prženje.

Slika 1. Maslinovo ulje

Izvor:http://hr.wikipedia.org/wiki/Maslinovo_ulje#mediaviewer/Datoteka:New_olive_oil,_just_pressed.jpg

Slika 2. Maslinovo ulje u boci

Izvor : <http://www.zvijezda.hr/maslinovo-ulje-za-svaki-obrok>

1.3.Uloga maslinovog ulja u prehrani

Najzdravije od svih vrsta maslinovog ulja je ekstra djevičansko maslinovo ulje zbog jednostavnog tiještenja i filtriranja masnih kiselina tijekom proizvodnje.

Nutricionističko ekstra djevičansko ulje je izuzetno zdravo u prehrani, zato što je bogato klorofilom, lecitinom (prirodni antioksidant, koji simulira metabolizam masnoća, šećera i bjelančevina) , karotenom, polifenolom, i esencijalnim vitaminima A, D i K te vitaminom E.

Maslinovo ulje je lako probavljivo, a pomaže u borbi protiv raka, kao i rastu djece te usporava starenja zbog visokog sadržaja antioksidanta koji blokiraju slobodne radikale.

Dobro je za kosti i zglobove, kožu, jetra i crijeva. Također pomaže kod dijabetesa i čira na želucu.

Najveća značajka ovog ulja je blagotvoran utjecaj na srce i krvne žile. Naime, zbog visokog sadržaja mono nezasićenih kiselina, maslinovo ulje štiti HDL kolesterol (dobri kolesterol), a smanjuje loši kolesterol (LDL).

Nizak sadržaj višestruko nezasićenih masnih kiselina čini maslinovo ulje puno otpornijim na visoke temperature u odnosu na druga ulja, pa je ono bolje za kuhanje i prženje.

U prošlosti, koristilo se i za svete obrede, kao gorivo za svjetiljke, za masažu kraljeva, kao novac, za premazivanje beba i umirućih te za glancanje dijamanta.

1.4.Tehnologija proizvodnje maslinovog ulja

Za dobivanje ulja visoke kakvoće ključni su segmenti vrijeme i način berbe. To je posljednji čin dugogodišnjeg rada maslinara. Kvaliteta maslinovog ulja bit će izvrsna kada je čitav lanac proizvodnje neprekinut. Karike koje su od presudne važnosti prilikom proizvodnje su : kultivar, zdravstveno stanje plodova, stupanj zriobe, način berbe i uskladištenje plodova do prerade, a od ostalih segmenata su svakako važni : pranje plodova, mljevenje, miješanje tijesta, ekstrakcija ulja, odvajanje od vegetativnih voda, filtracija i flaširanje.

Pranje

Maslinovi plodovi se moraju prozračivati od prašine, te odvojiti od grančica i lišća. Nakon toga se plodovi peru hladnom vodom radi odstranjivanja ostalih mogućih nečistoća. Plodovi zatim prolaze kroz vibrirajuće rešetke kako bi se odvojili od vode i ostalih nečistoća.

Mljevenje

Za dobivanje homogene mase potrebno je drobiti i usitniti plod masline koji će biti spreman za daljnju obradu. Mljevenje plodova omogućava oslobađanje kapljica ulja iz staničnih vakuola.

Mljevenje se obavlja uz pomoć dva tipa strojeva:

-kamenim mlinovima

-mlinovima čekićarima

Tradicionalni postupak mljevenja maslina obavlja se u kamenim, odnosno granitnim mlinovima. Mogu biti vertikalnog oblika u broju od 2 do 3 cilindrična ili eliptična oblika. Postoje i mlinovi porijeklom iz Španjolske u kojima se obrađuje između 300 – 500 kg maslinovih plodova na sat. Velike su težine i nazubljene površine da bi se izbjeglo pretjerano usitnjavanje koštica. Koštice zapravo služe kao drenažni materijal prilikom cijeđenja ulja. Tijekom mljevenja treba pripaziti da ne dođe do prevelike oksidacije, a posebna se pažnja posvećuje vremenu trajanja ove operacije naspram kvalitete i stupnja zriobe maslina.

Mljevenje maslina je moguće obaviti i u metalnim mlinovima različitog tipa, točnije mlinovima čekićarima. No postoji mogućnost umanjivanja aromatskog profila ulja putem vaporizacije. Priprema tijesta je u ovom postupku najvažnija, odnosno zdrobljene koštice moraju biti adekvatne granulacije. Svojstvo granulirane frakcije koštice u centrifugalnom postupku omogućuje odvajanje tekućeg od krutog dijela vršeci neophodnu drenažu. Tokom

mljevenja mogu se favorizirati procesi oksidacije aromatskih sastojaka maslina od strane konačnog proizvoda – ulja. Uporabom kovinskih mlinova dobiva se gorki i peckavi okus ulja.

Miješanje tijesta

Nakon mljevenja dobiveno tijesto mora biti podvrgnuto miješanju. Cilj miješanja je skupiti prisutno ulje u tijestu, od sitnih kapljica dobiti veće kapljice ulja pojavom koalescenije. Temperatura tijesta mora biti 25 – 28 °C. Miješanje može trajati od 15 do 60 minuta ovisno o kultivaru, stupnju zriobe, profilu frakcije i slično.

Miješalice su horizontalni rezervoari različitih kapaciteta od 100 do 3 600 kg/h. Tijesto se miješa beskonačnim vijkom sa 22 okretaja u minuti, a oprema je izrađena od inoks materijala. Važno je miješalicu održavati čistom, a rezervoar je potrebno redoviti isprati toplom vodom i tako održavati kontinuitet higijene.

Ekstrakcija ulja

Ekstrakcija se obavlja na dva načina :

- tradicionalni način uz pomoć preša
- kontinuirani način pomoću centrifuge

Tradicionalni način uz pomoć preša se izvodi na način da se maslinovo tijesto stavlja između filtrirajućih i metalnih dijafragmi, te se presa uz pomoć hidrauličnih preša visokog pritiska (450 atmosfera). Na taj se način cijedi uljni most koji je sastavljen od vode i ulja. Tradicionalni način prerade masline predstavlja proizvodnju ulja hladnim postupkom najprirodnijeg sastava kada se ne koristi vruća voda. Kontinuirani način pomoću centrifuge je relativno noviji postupak ekstrakcije ulja. Strojevi rade na bazi težine ulja, komine i vode. Pod silom centrifuge unijeti proizvod se odvaja u raznim fazama ovisno o specifičnoj težini. Sastojak koji je najteži ostaje na vanjskom dijelu, a lakši se proizvodi zadržavaju u unutrašnjosti centrifuge.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja – istražiti vanjsko-trgovinsku razmjenu i izvozni potencijal maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj, pokazati rezultate istraživanja o proizvodnji maslinovog ulja u Hrvatskoj i drugim konkurentskim zemljama, proizvođačkim cijenama u Hrvatskoj, zatim

prikazati i analizirati količinu i cijene uvoza maslinovog ulja te količinu i cijene izvoza maslinovog ulja. U svrhu analize protekcionističkih mjera, obrađene su i carine za maslinovo ulje.

Metode rada – za ispunjenje postavljenog cilja rabljena je recentna odnosna literatura, a analiza i obrada statističkih podataka o čimbenicima vanjske trgovine (proizvodnja, prinosi, površine, proizvođačke cijene, uvoz i izvoz), kao i izvadak iz carinske tarife za dotične proizvode dobiven je kroz bazu podataka FAO i Carinske tarife.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U analizi vanjsko-trgovinske razmjene prikazana je grupa podataka o maslinovom ulju za Republiku Hrvatsku; ali također i za konkurentne zemlje. Obradeni su podaci o vanjsko-

trgovinskoj razmjeni RH (uvoz i izvoz) te je prikazana poljoprivredna površina po kategorijama korištenja.

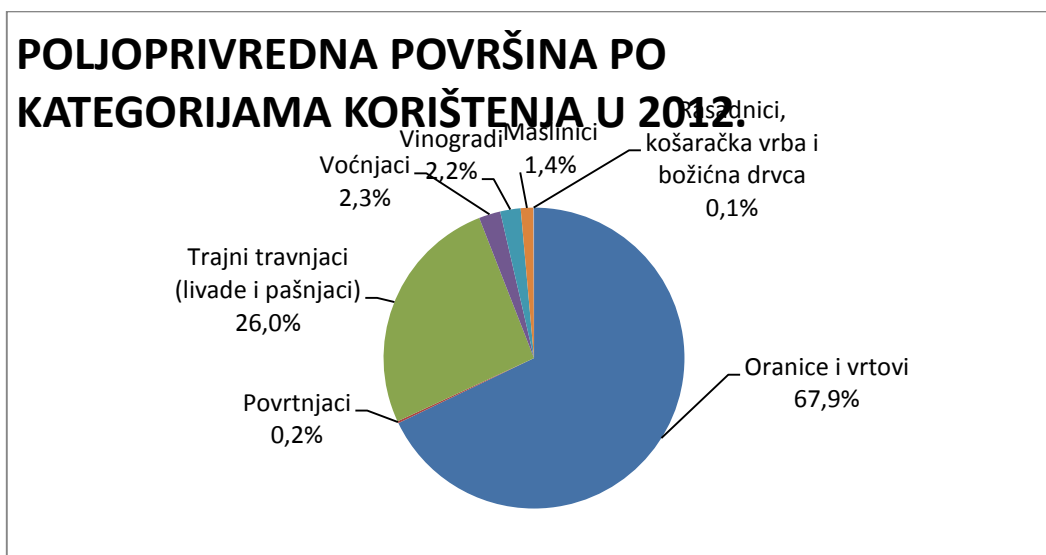
Zatim, prikazani su podaci o proizvodnji maslinovog ulja u desetogodišnjem razdoblju, kako u Hrvatskoj tako i u drugim konkurentskim zemljama, koji su zatim uspoređeni. Također su prikazane proizvođačke cijene maslinovog ulja u Hrvatskoj te uvoz i izvoz. Obradene su i carine za maslinovo ulje, i prikazani problemi u hrvatskom maslinarstvu.

3.1. Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja

Iz grafikona 1. je vidljivo da najviše površine zauzimaju oranice i vrtovi, čak 67,9 %. Zatim slijede trajni travnjaci, livade i pašnjaci sa 26,0 %. Od ukupne poljoprivredne površine, po kategorijama korištenja u Republici Hrvatskoj, maslinici su u 2012. godini zauzimali svega 1,4 % površine.

Podaci o korištenim površinama ukazuju na osjetan trend povećanja površina zasađenih maslinama, s obzirom da su se u razdoblju od 2000. do 2009. godine površine pod maslinicima povećale za 34 %.

Grafikon 1. Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja u 2012.

Izvor: Statistički ljetopis, 2013.g.

Zbog spoznaje o nedovoljnoj iskorištenosti potencijala hrvatskog maslinarstva donesen je *Operativni program podizanja novih nasada maslina u razdoblju od 2004. do 2007. godine*, kojim je predviđeno podizanje 5 500 ha novih nasada maslinika (MPŠVG, 2008.). U funkciji ostvarivanja ovog programa povećani su iznosi poticaja u maslinarstvu, a ustrojena je i posebna kreditna linija Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR).

Sredstvima odobrenih kredita preko HBOR-a podignuto je svega 60 ha maslinika, što je stvorilo potrebu za izmjenama i dopunama Operativnog programa (MPŠVG, 2008). Tako je vlada Republike Hrvatske u srpnju 2008. godine usvojila *Izmjene i dopune operativnog programa podizanja trajnih nasada: Operativni program podizanja trajnih nasada 2008.-2012.* (MPŠVG, 2008).

Prema tome programu, planira se obnova postojećih i podizanje dodatnih 4 500 hektara maslinika, u cilju ostvarenja samodostatne proizvodnje maslinovog ulja.

3.2. Proizvodnja maslinovog ulja u svijetu

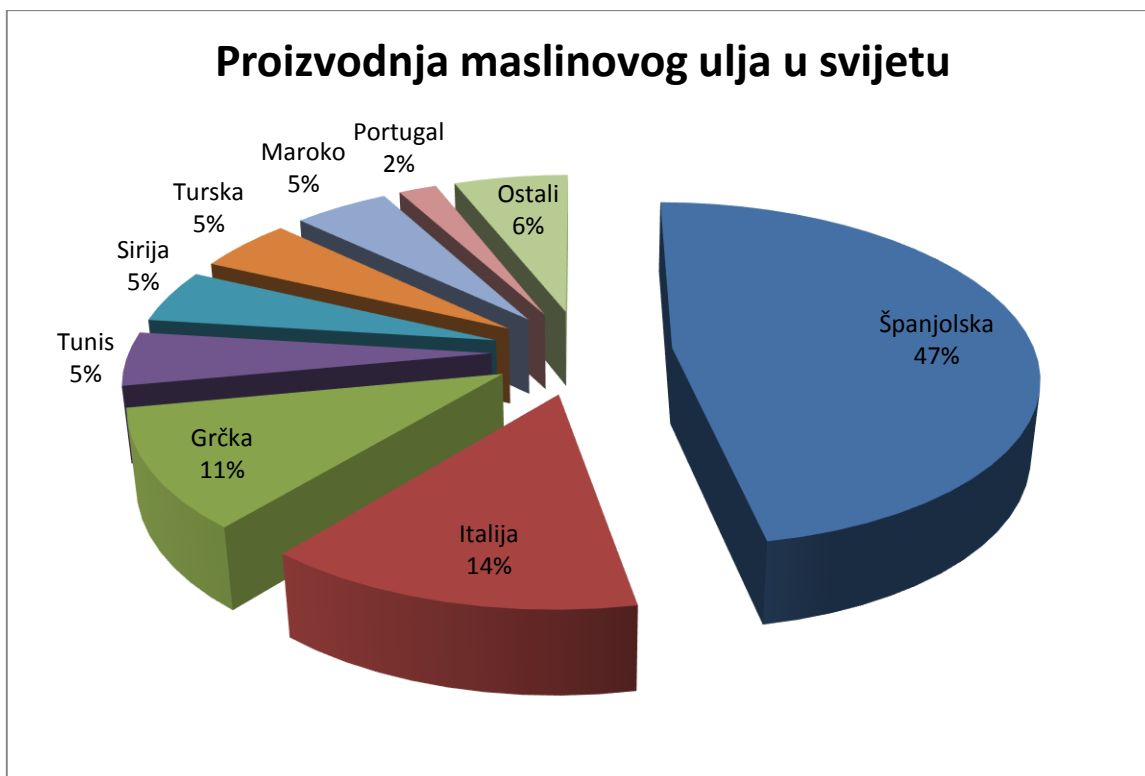
U mnogim sredozemnim zemljama i u svijetu maslinovo ulje temeljno je ulje u prehrani stanovništva. Primjerice, potrošnja maslinovog ulja po stanovniku godišnje u Grčkoj je oko 20 litara, u Italiji 12,5 litara, u Španjolskoj 10,6 litara, te u Portugalu 7,5 litre po stanovniku godišnje.

Maslinarska proizvodnja u tim zemljama ima znatnu gospodarsku važnost.

U grafikonu 2. Prikazat ćemo podatke o proizvodnji maslinovog ulja u svijetu.

Grafikon 2. Proizvodnja maslinovog ulja u svijetu

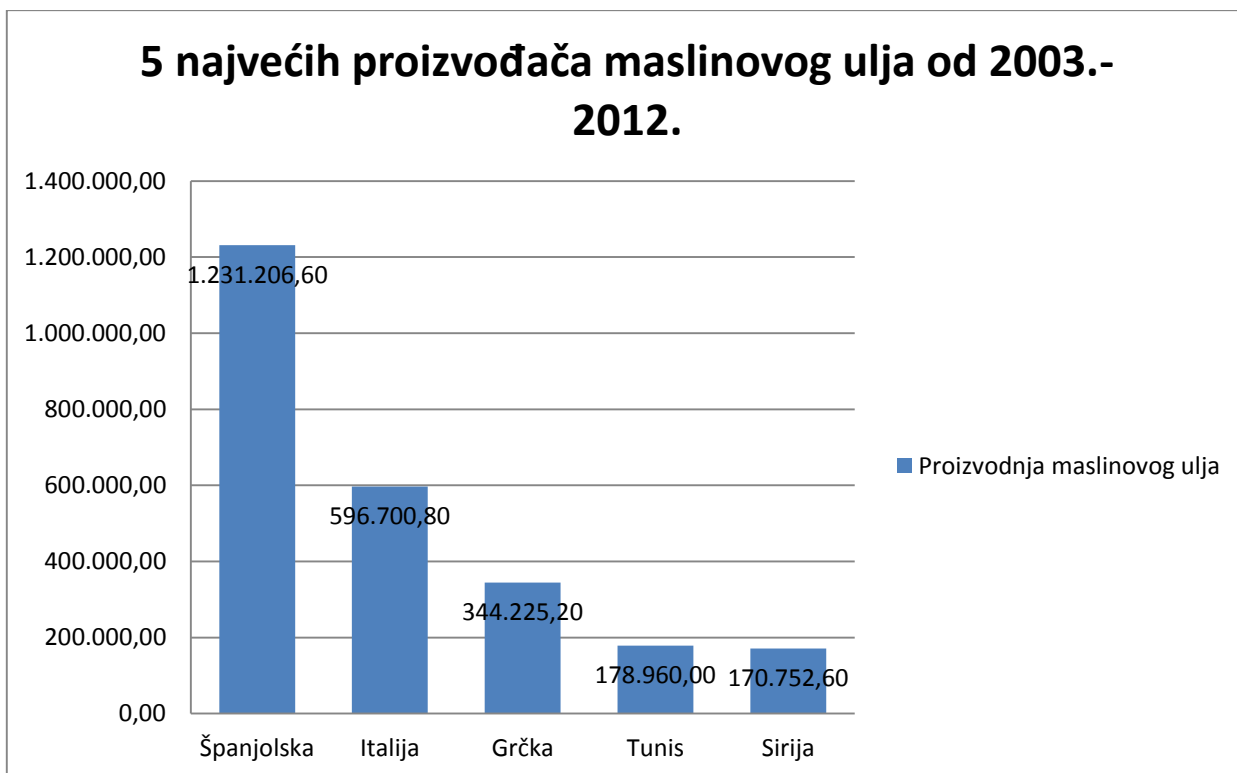
Izvor: IOOC, 2000.-2009.

Iz grafikona je vidljivo da je najveći svjetski proizvođač maslinovog ulja Španjolska, sa čak 47% ukupne svjetske proizvodnje. Zatim slijedi Italija sa 14 %, Grčka sa 11 %, te Tunis, Sirija, Turska i Maroko sa po 5 % svjetske proizvodnje. Ostali, u koje spadaju Libija, Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Hrvatska, Francuska, USA, Meksiko, Argentina, Čile, Brazil, Peru, Južna Afrika, Kina, Novi Zeland te Australija čine 6 % svjetske proizvodnje maslinovog ulja.

Ukupna svjetska proizvodnja iznosi oko tri milijuna tona.

Najveći svjetski proizvođač maslinovog ulja je Španjolska koja proizvodi 1.231.206,60 tona. Nakon Španjolske slijedi Italija sa 596.700, 80 tona, Grčka sa 344.225,20 tona, Tunis sa 178.960,00 tona te Sirija sa proizvodnjom od 170.752,60 tone.

Grafikon 3. Pet najvećih proizvođača maslinovog ulja od 2003.-2012. godine

Izvor: faostat.org

3.3. Proizvodnja maslinovog ulja u Hrvatskoj i drugim europskim zemljama

U hrvatskoj poljoprivredi, jedan od najvećih potencijala u proizvodnji je maslinarstvo s obzirom da je maslina najrasprostranjenija voćna kultura na mediteranskom području Hrvatske. U prilog tome ide i činjenica o povoljnim agroekološkim uvjetima za uzgoj maslina kao i višestoljetna tradicija uzgoja i bavljenja maslinarstvom.

Povećano zanimanje za podizanje novih nasada, kao i relativno niska potrošnja kemijskih sredstava u proizvodnji, te dostatan broj uljara za preradu ploda masline, dovelo je maslinarstvo do povećanja proizvodnje koja bi Hrvatskoj mogla osigurati prepoznatljivost i konkurentnost na europskom tržištu.

Maslinarska proizvodnja predstavlja značajan doprinos razvoju priobalnih, ruralnih krajeva Hrvatske, kroz povećanje zaposlenosti i dohotka proizvođača maslina i maslinovog ulja.

U posljednjih nekoliko godina izgrađeni su značajni kapaciteti za preradu maslina u ulje, a učinjena je i zamjena starih postrojenja. U Republici Hrvatskoj postoji ukupno 129 uljara,

od čega je u njih 80 instaliran kontinuirani način prerade hladnim postupkom centrifugirane ekstrakcije, dok je u 49 uljara način prerade prešanjem.

Tablica 1. Broj uljara u Republici Hrvatskoj

Županija	Broj uljara	Prešanje	Centrifugiranje	Kapacitet t/sat
Istarska	20	-	20	17,00
Primorsko-goranska	9	2	7	6,00
Ličko-senjska	1	-	1	0,30
Zadarska	21	14	7	31,00
Šibensko-kninska	15	5	10	12,50
Splitsko-dalmatinska	39	17	22	28,00
Dubrovačko-neretvanska	24	11	13	18,00
Ukupno	129	49	80	113,80

Izvor: Gugić, 2010.

Iz tablice 2. možemo zaključiti da je proizvodnja maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 10 godina varirala. 2003. godine proizvodnja maslinovog ulja u RH je iznosila 1 257 t, u 2004. godini povećala se na 3 600 tona.

Najveća proizvodnja maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj bila je 2005. godine kada je dosegla 5 200 tona. Nakon toga proizvodnja je počela polako padati, te je u 2006. iznosila 4 800 t, a 2007. godine je bila 4 500 t. 2008. godine proizvodnja maslinovog ulja je ponovno porasla te je iznosila 5 000 tona.

Nakon 2008. godine proizvodnja maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj je skroz opala te je 2009. godine proizvodnja maslinovog ulja je iznosila 1 197 t, te naredne godine 1 637 t.

Najmanja proizvodnja maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj bila je 2012. godine, kada je iznosila svega 500 tona.

Tablica 2. Proizvodnja maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj od 2003.-2012. godine

Godina	Proizvodnja (t)
2003.	1 257
2004.	3 600
2005.	5 200
2006.	4 800
2007.	4 500
2008.	5 000
2009.	1 197
2010.	1 637
2011.	596
2012.	500

Izvor: faostat.org

Nakon prikaza stanja proizvodnje maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj, prikazana je količina proizvodnje u nekim konkurentnim zemljama te su podaci uspoređeni sa RH. U tablici 3. prikazat ćemo proizvodnju maslinovog ulja u Španjolskoj u razdoblju od 2003. do 2012. godine.

Tablica 3. Proizvodnja maslinovog ulja u Španjolskoj od 2003.-2012. godine

Godina	Proizvodnja (t)
2003.	1.449.071
2004.	1.005.461
2005.	819.428
2006.	1.092.602
2007.	1.185.917
2008.	1.044.687
2009.	1.247.300
2010.	1.498.500
2011.	1.585.200
2012.	1.383.900

Izvor: faostat.org

Španjolska je najveći proizvođač maslinovog ulja u svijetu. Ima konstantno visoku proizvodnju maslinovog ulja, čije su varijacije iz godine u godinu zanemarive. Proizvodi prosječno milijun tona maslinovog ulja godišnje, dok Hrvatska proizvodi svega 5 200 tona. Najveća proizvodnja bila je 2011. godine kada je iznosila 1.585.200 t. Najmanja proizvodnja ostvarena je 2005. godine i iznosila je 819.428 t.

Iz ovoga možemo zaključiti da Hrvatska može teško konkurirati Španjolskoj s obzirom na njezinu konkurencijsku moć i produktivnost.

Nakon prikaza stanja proizvodnje maslinovog ulja u Španjolskoj, u tablici 4. prikazat ćemo proizvodnju maslinovog ulja u Italiji u razdoblju od 2003. do 2012. godine.

Tablica 4. Proizvodnja maslinovog ulja u Italiji od 2003.-2012. godine

Godina	Proizvodnja (t)
2003.	600.482
2004.	794.559
2005.	671.315
2006.	603.253
2007.	574.261
2008.	563.900
2009.	517.460
2010.	526.778
2011.	543.000
2012.	572.000

Izvor: faostat.org

Italija također ima visoku proizvodnju maslinovog ulja s obzirom na Hrvatsku. Iz tablice možemo zaključiti da je proizvodnja u ovih 10 godina varirala. Najveća ostvarena proizvodnja maslinovog ulja u Italiji ostvarena je 2004. godine kada je iznosila 794.559 tona. Nakon toga polako se počela smanjivati da bi u 2009. godini bila najmanja i iznosila je 517.460 t. Nakon 2009. godine proizvodnja maslinovog ulja je u laganom porastu.

Prema ovim podacima Hrvatska teško može konkurirati Italiju u pogledu proizvodnje maslinovog ulja.

U tablici 5. prikazat ćemo proizvodnju maslinovog ulja u Grčkoj od 2003. do 2012. godine.

Tablica 5. Proizvodnja maslinovog ulja u Grčkoj od 2003.-2012. godine

Godina	Proizvodnja (t)
2003.	374.903
2004.	321.338
2005.	386.385
2006.	385.552
2007.	318.201
2008.	328.273
2009.	305.000
2010.	341.200
2011.	331.200
2012.	350.200

Izvor: faostat.org

Iz tablice je moguće zaključiti da je proizvodnja maslinovog ulja u Grčkoj znatno veća nego proizvodnja u Hrvatskoj. Grčka prosječno proizvode oko 300.000 tona maslinovog ulja. Najveća proizvodnja maslinovog ulja ostvarena je 2005. godine kada je iznosila 386.385 t. Najveća proizvodnja u Hrvatskoj iznosi svega 5.200 tona, iz čega možemo vidjeti da ne možemo konkurirati ni Grčkoj proizvodnji maslinovog ulja.

U razdoblju od 2005. do 2009. godine proizvodnja se počela smanjivati, da bi u 2009. Godini proizvodnja maslinovog ulja u Grčkoj bila najniža i iznosila je 305.000 tona. U 2012. godini proizvodnja je bila 350.200 t, dok je u Hrvatskoj to bila krizna i najgora godine proizvodnje s iznosom od 500 t maslinovog ulja.

Nakon prikaza proizvodnje maslinovog ulja u Grčkoj, u tablici 6. prikazat ćemo podatke o proizvodnji maslinovog ulja u Tunisu.

Tablica 6. Proizvodnja maslinovog ulja u Tunisu od 2003.-2012. godine

Godina	Proizvodnja (t)
2003.	280.000
2004.	130.000
2005.	210.000
2006.	180.000
2007.	200.000
2008.	160.000
2008.	150.000
2010.	174.600
2011.	112.400
2012.	192.600

Izvor: faostat.org

Proizvodnja maslinovog ulja u Tunisu je znatno viša nego u Republici Hrvatskoj. Iz tablice je vidljivo da proizvodnja iz godine u godinu varira. Najveća proizvodnja ostvarena je 2003. godine kada je iznosila 280.000 tona. Iduće godine proizvodnja maslinovog ulja u Tunisu je opala na 130.000 t. 2005. godine proizvodnja ponovno raste i iznosi 210.000 tona. 2006. godine proizvodnja maslinovog ulja u Tunisu ponovno opada i iznosi 180.000 tona.

Najmanja proizvodnja maslinovog ulja ostvarena je 2011. godine kada je iznosila 112.400 tona, što je opet znatno više od najveće proizvodnje u Hrvatskoj koja iznosi 5.200 tona.

S obzirom na proizvodnju maslinovog ulja u Tunisu, možemo zaključiti da Republika Hrvatska ni ovdje ne može konkurirati svojom proizvodnjom maslinovog ulja.

Nakon prikaza stanja proizvodnje maslinovog ulja u Tunisu, u tablici 7. prikazat ćemo podatke o proizvodnji maslinovog ulja u Siriji u razdoblju od 2003. do 2012. godine, da bismo te podatke usporedili sa proizvodnjom maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj i donijeli zaključak o hrvatskoj proizvodnji maslinovog ulja.

Tablica 7. Proizvodnja maslinovog ulja u Siriji od 2003.-2012. godine

Godina	Proizvodnja (t)
2003.	103.947
2004.	201.964
2005.	123.143
2006.	252.353
2007.	98.294
2008.	156.338
2009.	168.163
2010.	194.995
2011.	208.329
2012.	200.000

Izvor: faostat.org

Iz tablice možemo zaključiti da je proizvodnja u 10 godina varirala. Kada usporedimo količinu proizvodnje maslinovog ulja u Siriji sa količinom proizvodnje u Republici Hrvatskoj, vidljivo je da naša zemlja ne može konkurirati Siriji.

Najveća proizvodnja maslinovog ulja ostvarena je 2006. godine kada je iznosila 252.353 tone. Najmanja proizvodnja bila je 2007. godine i iznosila je 98.294 tone.

3.4. Proizvođačke cijene maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj

Cijena je vrijednosni izraz neke robe ili usluge. Cijene koordiniraju odluke proizvođača i potrošača na tržištu roba ili usluga. U tablici 8. prikazat ćemo prosječne proizvođačke cijene maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj.

Tablica 8. Prosječne proizvođačke cijene maslinovog ulja u RH

Godina	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
HRK/l	48,92	54,63	51,10	44,78	51,56	52,37	54,13	55,62	64,97	63,91

Izvor: Državni zavod za statistiku

Iz tablice je vidljivo da su cijene tijekom 10 godina varirale. U 2003. godini cijena maslinovog ulja po litri iznosila je 48,92 kn. Najmanja proizvođačka cijena bila je 2006. godine kada je iznosila 44,78 kn/l. Nakon 2006. godine cijene su ponovno počele rasti, da bi u 2011. godini dosegle najveći iznos. Cijena maslinovog ulja te godine bila je čak 64,97 kn/l.

4. UVOZ I IZVOZ MASLINOVOG ULJA U RH

Vanjsko-trgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda ovisna je o domaćoj proizvodnji, razvijenosti industrije prehrambenih proizvoda, stvarnoj i potencijalnoj domaćoj potražnji, promjenama na svjetskom tržištu i slično, te je cilj Hrvatske da koristeći svoje poredbene prednosti ostvari što veći izvoz uz što manji uvoz.

Međunarodna razmjena je posljedica unutrašnjih zbivanja u privredi, proizvodnji i potrošnji, odnosu ponude i potražnje, viškova i manjkova roba u gospodarstvu otvorenom prema svjetskom tržištu.

Vanjsko-trgovinska razmjena Hrvatske od 2008.-2012. godine značajno je smanjena kod izvoza, a posebno na strani uvoza. Ukupni obujam vanjsko-trgovinske razmjene od 2008.-2011. godine smanjen je sa 30,4 milijarde eura na 25,9 milijardi eura ili za 14,8 %. Prema robnim sektorima u promatranom razdoblju smanjen je uvoz motornih vozila, naftnih proizvoda, metalnih i prehrambenih proizvoda. Tako su naši najveći vanjsko-trgovinski partneri: Njemačka, Italija, Austrija, Slovenija i Rusija manje izvozili u Hrvatsku i tako ostvarili niži vanjsko-trgovinski suficit u odnosu na prethodne godine, dok je Hrvatska istovremeno manje uvozila od spomenutih zemalja i time zabilježila manji deficit.

Uvoz predstavlja kupovinu roba ili usluga u inozemstvu i plaćanje robe ili obavljene usluge inozemnim proizvođačima. Uvozom se nabavlja roba koja se ne proizvodi na domaćem tržištu, ili je tržište nema u dovoljnim količinama, ali isto tako se nabavljaju proizvodi i traže usluge po jeftinijoj cijeni od one koja je na domaćem tržištu.

U tablici 9. Prikazat ćemo količinu i vrijednost uvoza za razdoblje od 2002. do 2011. godine.

Tablica 9. Količina i vrijednost uvoza maslinovog ulja od 2002.-2011. godine

Godina	Količina uvoza (t)	Vrijednost uvoza (1000 \$)
2002.	1367	2916
2003.	1457	3777
2004.	2102	6927
2005.	1791	7067
2006.	1385	6191
2007.	1627	6465
2008.	1543	6559
2009.	1832	6889
2010.	1909	6704
2011.	1958	7063

Izvor: faostat.org

Iz tablice možemo zaključiti da je Hrvatska najveći uvoz ostvarila 2004. godine koji je iznosio 2102 tone. Najmanji uvoz maslinovog ulja Hrvatska je ostvarila 2002. godine i on je iznosio 1367 tona.

Hrvatska je najveće uvozne cijene imala u 2005. godini i iznosile su 7.067.000 \$. Najmanje uvozne cijene maslinovog ulja Hrvatska je imala 2002. godine, sa iznosom od 2.916.000 \$.

U tablici 10. prikazat ćemo najvažnije zemlje koje izvoze maslinovo ulje i njegove frakcije u Republiku Hrvatsku.

Tablica 10. Najvažnije zemlje izvoznice u RH maslinovog ulja i njegovih frakcija (2008)

Država	Količina uvoza (t)	USD
Španjolska	530	2.113.965
Grčka	351	1.443.562
Italija	348	1.711.354
Tunis	254	1.050.484

Izvor: Državni zavod za statistiku

Hrvatska ne proizvodi dovoljno maslinovog ulja da bi zadovoljila svoje potrebe, te se uvoze znatne količine ulja. Najvažnije zemlje koje izvoze maslinovo ulje u Hrvatsku su Španjolska (oko 16 % vrijednosti ukupnog uvoza), Italija (oko 13 %), Grčka (oko 11 %), i Tunis (oko 8 %). Maslinovo ulje koje se uvozi iz tih zemalja, često je niže cijene od domaćih ulja, što smanjuje njihovu cijenu.

Izvozom se prodaje roba iz određene zemlje inozemstvu, čime se prikupljaju potrebna sredstva za plaćanje uvoza i drugih državnih obveza. Izvozom se omogućava rast proizvodnje iznad razine potrebe domaćeg tržišta.

Nakon prikaza uvoza maslinovog ulja u Hrvatsku, u tablici 11. prikazat ćemo i količinu i vrijednost izvoza u razdoblju od 10 godina.

Tablica 11. Količina i vrijednost izvoza maslinovog ulja od 2002.-2011. godine

Godina	Količina izvoza (t)	Vrijednost izvoza (1000 \$)
2002.	325	1061
2003.	321	1351
2004.	421	2048
2005.	320	1833
2006.	232	1840
2007.	307	2488
2008.	313	2779
2009.	221	2053
2010.	173	1620
2011.	168	1890

Izvor: faostat.org

Iz tablice možemo zaključiti da je količina izvoza u prikazanom razdoblju varirala. Najveća količina izvoza maslinovog ulja bila u 2004. godini kada je izvoz iznosio 421 tonu. Najmanja količina izvoza bila je 2011. godine sa izvozom od 168 tona.

Izvozne cijene maslinovog ulja bile su najveće 2008. godine kada su iznosile 2 779 000 \$, a najmanje izvozne cijene bile su 2002. godine sa iznosom od 1 061 000 \$.

U tablici 12. prikazat ćemo najvažnije zemlje u koje Hrvatska izvozi maslinovo ulje i njegove frakcije.

Tablica 12. Najvažnije zemlje u koje RH izvozi maslinovo ulje i njegove frakcije (2008.)

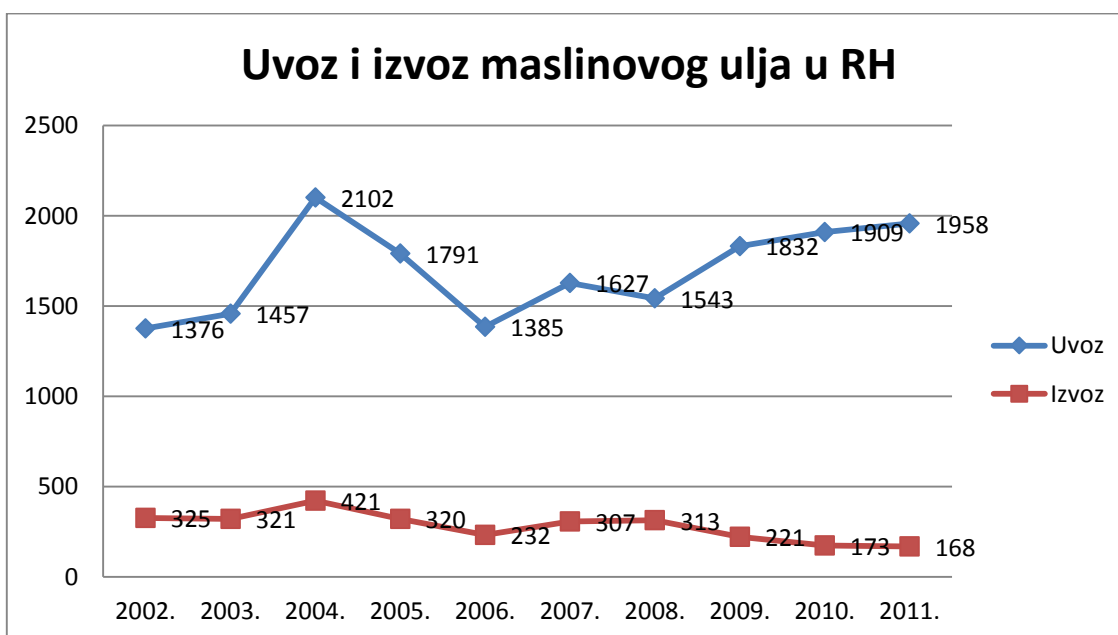
Država	Količina izvoza (t)	USD
Bosna i Hercegovina	162	980.934
Slovenija	62	723.134
Rusija	22	134.728
Crna Gora	18	180.155
Srbija	17	119.320

Izvor: državni zavod za statistiku

Najviše maslinovog ulja i njegovih frakcija izvozi se u susjednu Bosnu i Hercegovinu, zatim Sloveniju, Rusiju, Crnu Goru i Srbiju. Izvoz u promatranom razdoblju oscilira i ovisi o domaćoj proizvodnji i cijeni na međunarodnom tržištu.

U grafikonu 4. prikazat ćemo podatke koji objedinjuju uvoz i izvoz maslinovog ulja u RH.

Grafikon 4. Hrvatski uvoz i izvoz maslinovog ulja

Izvor: faostat.org

5. CARINE ZA MASLINOVO ULJE

Tarifna oznaka za maslinovo ulje je 1509.

Osnovna stopa carine za djevičansko, lampantno maslinovo ulje:

- u spremnicima obujma većeg od 25 l je 10+70 € / 100 kg, maksimalno 33, za zemlje EU (prilog 1), za zemlje EFTE (Island, Norveška, Švicarska i Lihtenštajn) uvoz je slobodan, a za zemlje CEFTE (Albanija, BiH, Crna Gora, Makedonija, Srbija i Kosovo) nema carina. Za Tursku također nema carina.
- Za spremnike obujma 25 l ili manjeg, osnovna stopa carine je 10 + 80 € / 100 kg, maksimalno 36. Za EU također važi prilog 1, za zemlje EFTE uvoz je slobodan, a za zemlje CEFTE nema carina. Za Tursku nema carina.

Ostalo:

- osnovna stopa carine za maslinovo ulje u spremnicima obujma većeg od 25 l 10 + 61.9 € / 100 kg, maksimalno 30. Za EU vrijedi prilog 1, za zemlje EFTE nam carina, a za zemlje CEFTE uvoz je slobodan, Turska ni ovdje nema carina.
- Osnovna stopa carina za maslinovo ulje u spremnicima obujma 25 l ili manjeg 10 + 100 € / 100 kg, maksimalno 40. Zemlje EFTE nemaju carina, za zemlje CEFTE uvoz slobodan, i Turska nema carina.

Ostala ulja i njihove frakcije, dobivena isključivo od maslina, neovisno jesu li rafinirana ili ne, ali kemijski nemodificirana, uključujući mješavine tih ulja i njihovih frakcija sa uljima ili frakcijama iz tarifnog broja 1509:

- sirova ulja, osnovna stopa carine 25 %, za EU i zemlje EFTE nema carina, dok je za zemlje CEFTE uvoz slobodan. Za Tursku također nema carina.
- ostalo, osnovna stopa carine je 25 %, za EU i zemlje EFTE nema carina, za zemlje CEFTE uvoz je slobodan.

Tablica 13. Izvadak iz carinske tarife za maslinovo ulje iz uvoza prije ulaska u EU

Tarifna oznaka	Naziv	Jed.mjere	Os.stopa carine	EU	Island	Norveška	Švicarska i Lihtenštajn	Albanija	BiH	Crna Gora	Makedonija	Moldova	Srbija	Kosovo	Turska
1509	Maslinovo ulje i njegove frakcije, neovisno jesu li rafinirani ili ne, ali kem. nemodificirani:			Prilog 1											
1509 10	Djevičansko														
1509 10 10	Lampantno maslinovo ulje														
1509 10 10 10	U spremnicima obujma većeg od 25 l	kg	10+70,0 €/100 kg, Max.33	Prilog 1	-	-	-	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	-
1509 10 10 20	U spremnicima obujma 25 l ili manjeg	kg	10+80,0 €/100 kg, Max.36	Prilog 1	-	-	-	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	-
1509 10 90	Ostalo:														
1509 10 90 10	U spremnicima obujma većeg od 25 l	kg	10+70,0 €/100 kg, Max.33	Prilog 1	-	-	-	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	-
1509 10 90 20	U spremnicima obujma 25 l ili manjeg	kg	10+80,0 €/100 kg, Max.36	Prilog 1	-	-	-	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	-
1509 90 00	Ostalo														
1509 90 00 10	U spremnicima obujma većeg od 25 l	kg	10+61,9 €/100 kg, Max.30	Prilog 1	-	-	-	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	-
1509 90 00 20	U spremnicima obujma 25 l ili manjeg	kg	10+100 €/100 kg, Max.40	Prilog.1	-	-	-	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	-
1510 00	Ostala ulja i njihove frakcije dobivena isključivo od maslina, neovisno jesu li rafinirana														

	ili ne,ali kem. nemodificirana,uključujući mješavine tih ulja ili frakcija s uljima ili frakcijama iz tarifnog broja 1509															
1510 00 10	Sirova ulja	kg	25	-	-	-	-	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl	Sl	-	
1510 00 90	Ostalo	kg	25	-	-	-	-	Sl	Sl.	Sl.	Sl.	Sl.	Sl	Sl	-	

Izvor: <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx>

Tablica 14. Prilog 1 carinske tarife za maslinovo ulje prije ulaska u EU

Tarifna oznaka	Carinska kvota (t)	Preferencijalna stopa carine unutar kvote (%)	Stopa carine na uvoz količina izvan kvote
1509	570	0	Osnovna stopa carine

Izvor: <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx>

Ovo je vrijedilo do 1. Srpnja 2013. godine dok Republika Hrvatska nije ušla u Europsku Uniju.

5.1. Zajednička carinska tarifa EU

Ulaskom Republike Hrvatske u EU od 1. srpnja 2013. godine u Republici Hrvatskoj se počela primjenjivati pravna stečevina EU-a, na području carina, trgovinske i agrarne politike.

Zakonska osnova za Zajedničku carinsku tarifu sadržana je u članku 20. Uredbe Vijeća (EEZ) 2913/92 o uspostavi Carinskog zakonika Zajednice. Prema navedenom članku,

uvozne i izvozne carine baziraju se na Zajedničkoj carinskoj tarifi, koja se sastoji od kombinirane nomenklature, bilo koje druge nomenklature koja se u potpunosti ili djelomično bazira na KN ili uvodi daljnju podjelu KN-a zbog potrebe provedbe tarifnih mjera Zajednice u specifičnim područjima u trgovini robom, stopa carine ili drugih elemenata davanja koje se primjenjuju na robu obuhvaćenu KN-om, preferencijalnih tarifnih mjera sadržanih u ugovorima koje je Zajednica sklopila s pojedinim zemljama ili grupama zemalja, preferencijalnih tarifnih mjera uvedenih jednostrano od Zajednice u odnosu na određene zemlje, grupe zemalja ili teritorije, autonomnih suspenzija kojima se snižavaju ili ukidaju carine za određenu robu, te drugih tarifnih mjera koje se temelje na zakonodavstvu Zajednice (antidampinške i kompenzacijske carine, zaštitne carine, dodatne carine).

U trgovini sa trećim zemljama će se danom pristupanja početi primjenjivati i cijeli niz drugih mjera koje su dijelom pravne stečevine EU i odnose se u trgovini sa trećim zemljama, a ne tiču se carinskih davanja (zabrane i ograničenja uvoza / izvoza). Oznaka kombinirane nomenklature je jednaka kao i tarifna oznaka prije ulaska u EU. U tablici 15. prikazat ćemo carinsku tarifu za maslinovo ulje nakon ulaska RH u Europsku Uniju.

Tablica 15. Izvadak iz carinske tarife za maslinovo ulje nakon ulaska u EU

Oznaka	Naziv	Ugovorna stopa carine %	Dodatna mjerna jedinica
1509	Maslinovo ulje i njegove frakcije, neovisno jesu li rafinirani ili ne, ali kemijski nemodificirani		
1509 10	Djevičansko		
1509 10 10	Lampantno maslinovo ulje	122,6 €/100 kg/net	-
1509 10 90	Ostalo	124,5€/100 kg/net	-
1509 90 00	Ostalo	134,6 €/100 kg/net	-
1510 00	Ostala ulja i njihove frakcije, dobivena isključivo od maslina, neovisno jesu li rafinirana ili ne, ali kemijski nemodificirana, uključujući mješavine tih ulja ili frakcija s uljima ili frakcijama iz tarifnog broja 1509:		
1510 00 10	Sirova ulja	110,2€/100 kg/net	-
1510 00 90	Ostala	160,3€/100 kg/net	-

Izvor: <http://www.carina.hr/Dokumenti/Propisi.aspx?i=14>

6. PROBLEMI HRVATSKOG MASLINARSTVA

Maslinarstvo u hrvatskom priobalju i na otocima ima veliko socijalno, gospodarsko i okolišno značenje, posebno u kontekstu usporavanja depopulacije i gospodarske održivosti na ovim područjima.

Maslina je jedina mediteranska voćna kultura koja u recentnom razdoblju bilježi povećanje proizvodnih površina i porast proizvodnje sadnog materijala. Unatoč ovom pozitivnom trendu u proizvodnji i preradi maslina, naše maslinarstvo i dalje karakterizira dominacija tradicionalnog načina uzgoja s neredovitom rodnošću, neorganiziranost tržišta proizvoda od maslina i ponajviše uvozna ovisnost.

Isto tako, činjenica je, da postoje prirodni uvjeti za sadnju mnogo većeg broja stabala maslina nego li ih imamo danas, te da mogućnosti nisu ni približno iskorištene.

Osnovne karakteristike hrvatskog maslinarstva su :

- višestoljetna tradicija uzgoja maslina
- autohtonost proizvoda
- povećano zanimanje za obnovom starih maslinika
- niska potrošnja agrokemikalija u proizvodnji maslina
- veliki broj fragmentiranih parcela na kojima se uzgajaju masline
- poboljšana kvaliteta domaćeg maslinovog ulja
- neorganiziranost tržišta proizvoda od masline s visokim udjelom „sivog“ tržišta
- nedostatna domaća proizvodnja
- dostatni preradbeni kapaciteti
- slaba povezanost gospodarskih subjekata u maslinarstvu
- povećan uvoz u odnosu na izvoz maslinovog ulja.

Tržište maslinovog ulja u Hrvatskoj karakterizira nedovoljna razvijenost tržišne infrastrukture i neorganiziranost, sa visokim udjelom sivog tržišta. Osim toga, dio maslinara drži maslinovo ulje kao dio vlastite strateške materijalne pričuve i na tržište plasira kao staro ulje prilikom obnove svojih pričuva.

Ukupna potrošnja maslinovog ulja u Hrvatskoj kreće se oko 6.000 tona godišnje, odnosno oko 1,4 kg per capita, sa velikim regionalnim razlikama u potrošnji između kontinentalnog

i mediteranskog dijela Hrvatske. Razlika u potrošnji maslinovog ulja odraz je različitih prehrambenih navika i načina prehrane između stanovništva mediteranskog i kontinentalnog dijela RH.

Uočljiv je nerazmjer između napora i aktivnosti koje se ulažu u unapređenje proizvodnje, prerade i kvalitete na jednoj strani i nedovoljnog rada u područjima organizacije tržišta proizvoda od masline, (maslinovo ulje i stolne masline), poslovnog organiziranja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja se bave maslinarskom proizvodnjom i marketinga za proizvode od masline na drugoj strani.

U tom kontekstu, intenziviranje aktivnosti i ulaganja u područjima organizacije tržišta, poslovnog organiziranja i marketinga, uz nastavak dosadašnjih aktivnosti i ulaganja u unapređenje proizvodnje, prerade i kvalitete preduvjet je povećanja konkurentnosti hrvatskog maslinarstva u budućem razdoblju.

6.1.Problemi hrvatskog maslinarstva prilikom ulaska u EU

Hrvatsko maslinarstvo se danas nalazi pred velikim izazovima. Razlog tome je ulazak Hrvatske u Europsku Uniju čime Hrvatska postaje dijelom jedinstvenog tržišta u kojem se primjenjuje Zajednička poljoprivredna politika (ZPP).

Budući da je u ovom narednom razdoblju realno očekivati snažne institucionalne i tržišne zahtjeve i pritiske koji se ogledaju u usklađivanju domaćeg sa zakonodavstvom EU, daljnjoj liberalizaciji tržišta, padu cijena i povećanju zahtjeva za kakvoćom proizvoda, dugoročno će moći opstati samo oni poljoprivredni proizvođači koji budu konkurentni prvenstveno kvalitetom svojih proizvoda.

Prije ulaska u EU Hrvatska je trebala podignuti što veći broj stabala maslina, jer nakon ulaska će biti ograničena mogućnost poticanja podizanja određenih nasada. U Hrvatskoj se godišnje posadi preko 200.000 sadnica maslina što je sva rasadnička proizvodnja i to ni u kojem slučaju nije malo. Ako se zadrži taj ritam u sljedećih 5 godina proizvodnja se može podignuti za 25 posto.

Jedan od najvećih problema je državno-pravna regulativa koja je nepotpuna, zakoni se operativno ne provode, nedostaje modernih zakona, prisutna su i kašnjenja u donošenju

novih zakona, nedostatak podzakonskih akata te također neki zakoni djeluju destimulativno i imaju negativne efekte na cijene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Ostali problemi su nedovoljna stručna obrazovanost naših maslinara, te konkurencija na domaćim tržištima maslinovog ulja, gdje se pojavljuju ulja sumnjive kakvoće, koja ne udovoljavaju propisanim zahtjevima.

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja u cilju reguliranja tržišta i smanjenja sive ekonomije u trženju sa maslinovim uljem sufinanciralo je troškove otkupa maslinovog ulja proizvedenog iz domaćih maslina roda 2009. U ukupnoj kvoti od 500.000 kg djevičanskog maslinovog ulja i 500.000 kg ekstra djevičanskog maslinovog ulja otkupljivačima (uljarima) u iznosu od 3,00 kn/kg za djevičansko maslinovo ulje i 7,00 kn/kg za ekstra djevičansko maslinovo ulje, pod uvjetom da minimalna otkupna cijena djevičanskog maslinovog ulja iznosi 33,00 kn/kg, a ekstra djevičanskog maslinovog ulja 40,00 kn/kg.

Što se tiče poticaja u maslinarstvu, moguće je ostvariti više poticaja odjednom, ovisno o uvjetima koje zadovoljava određeno poljoprivredno gospodarstvo. Tako postoji:

- osnovno plaćanje po poljoprivrednoj površini za gospodarstva koja imaju isključivo trajne nasade, i to najmanje 0,25 ha, ostale vrste korištenja najmanje 1 ha, maksimalan iznos poticaja je do 2000,00 kn/ha.
- proizvodno vezana plaćanja u biljnoj proizvodnji za maslinovo ulje iznosi 10,00 kn/l, minimalno poticana količina je 50 litara.

Korisnici ostvaruju plaćanje za maslinovo ulje za prodane i isporučene količine kategorija ekstra djevičansko i djevičansko maslinovo ulje ukoliko posjeduju najmanje 30 stabala maslina.

Kada riješimo navedene probleme, možemo se usredotočiti na strategije razvitka i osvajanja tržišta Europske Unije.

Nadamo se da će naše maslinarstvo doći na takvo mjesto u našem gospodarstvu kakvo mu objektivno i pripada, da će postati jedan od zaštitnih znakova po kome će Hrvatska biti prepoznatljiva i u svijetu. U kontekstu proizvodnje ekološki čiste i nezagađene hrane možemo ponuditi puno više nego mnoge zemlje Mediterana.

7. ZAKLJUČAK

Maslinarstvo u hrvatskom priobalju i na otocima ima veliko socijalno, gospodarsko i okolišno značenje, posebno u kontekstu usporavanja depopulacije i gospodarske održivosti na ovim područjima. Razdoblje od osamostaljenja Republike Hrvatske do danas obilježava povratak maslini, što je rezultiralo povećanim interesom za podizanjem i obnovom maslinika, modernizacijom i povećanjem preradbenih kapaciteta te poboljšanjem kvalitete maslinovo ulja.

Maslina je jedina mediteranska voćna kultura koja u recentnom razdoblju bilježi povećanje proizvodnih površina i porast proizvodnje sadnog materijala.

Maslinovo ulje je prema dosadašnjim saznanjima jedan od svega nekoliko hrvatskih poljoprivrednih proizvoda sa izvoznim potencijalom.

Od ukupne poljoprivredne površine po kategorijama korištenja u Republici Hrvatskoj, maslinici su u 2012. godini zauzimali svega 1,4 % površine.

U Hrvatskoj, proizvodnja maslinovog ulja u razdoblju od 10 godina je varirala, i kretala se od 500 t do 5 200 t.

Cijene maslinovog ulja u Hrvatskoj također su varirale u promatranom razdoblju, a najveća cijena je iznosila 64,97 kn/l. U usporedbi sa cijenama na globalnom tržištu, cijene maslinovog ulja poprilično su veće.

Hrvatska nažalost ne proizvodi dovoljno maslinovog ulja da bi zadovoljila svoje potrebe, te se uvoze znatne količine maslinovog ulja iz Španjolske, Italije, Grčke, Tunisa i Sirije.

Od količina koje se izvoze iz Hrvatske, najviše se maslinovog ulja i njegovih frakcija izvozi u susjednu Bosnu i Hercegovinu, zatim Sloveniju, Rusiju, Crnu Goru i Srbiju.

Izvozne mogućnosti i uvozna ovisnost hrvatskog maslinarstva odraz su dostignute razine konkurentnosti njezinih gospodarskih subjekata i njihove proizvodnosti, što se očituje u izrazito negativnoj vanjsko-trgovinskoj bilanci.

Iako je hrvatsko maslinarstvo posljednjih deset godina imalo značajan uzlet, to još uvijek nije dovoljno da bi bilo konkurentno EU proizvođačima maslinovo ulja.

8. POPIS LITERATURE

1. Carlo Huges : Maslinarstvo Istre, Zagreb 1999.
2. hr.wikipedia.org/wiki/Maslinovo_ulje
3. hr.wikipedia.org/wiki/Maslina
4. www.maslinovo.hr/procitaj/proizvodnja-maslinovog-ulja-meljava-ekstrakcija-i-bistrenje/36/
5. www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/01-01-04_01_2011.htm
6. faostat.fao.org/site/291/default.aspx
7. hrcak.srce.hr/69039
8. hrcak.srce.hr/69062?lang=en
9. narodne-novine.nn.hr/default.aspx
10. www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2013/sljh2013.pdf
11. www.oikos.si/wp-content/uploads/2011/06/Poticaji-za-maslinarstvo.pdf

9. SAŽETAK

U ovom istraživanju istražena je vanjsko-trgovinska razmjena maslinovog ulja i njegov izvozni potencijal, proizvođačke cijene maslinovog ulja u RH, a u svrhu analize protekcionističkih mjera istražene su i carine za maslinovo ulje.

Iz dobivenih podataka o vanjsko-trgovinskoj razmjeni maslinovog ulja u RH zaključujemo da Hrvatska puno više uvozi nego što izvozi. Razlog tome su manje proizvedene količine maslinovog ulja u odnosu na konkurentne zemlje te vrlo visoke cijene maslinovog ulja u usporedbi sa globalnim tržištem. Naši najveći konkurenti u proizvodnji maslinovog ulja su Španjolska, Italija, Grčka, Tunis i Sirija.

Iako u Hrvatskoj postoje prirodne mogućnosti za podizanje većeg broja stabala maslina nego što ih imamo danas, te mogućnosti nisu ni približno iskorištene. Stoga je Hrvatska i dalje uvezno ovisna, iako je maslinovo ulje jedan od svega nekoliko poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj sa izvoznim potencijalom.

Ključne riječi: maslinovo ulje, vanjskotrgovinska razmjena, cijene

10. SUMARRY

In this study, we explored the foreign trade of olive oil and its export potential, producer prices of olive oil in Croatia for the purpose of analysis of protectionist measures are explored and customs of olive oil.

The obtained data on foreign trade of olive oil in Croatia concluded that Croatia imports more than it exports. This is due to less production quantities of olive oil compared to competing countries, and the very high price of olive oil compared with the global market. Our biggest competitors in the production of olive oil are Spain, Italy, Greece, Tunisia and Syria.

While Croatia has the natural resources to raise a large number of trees than they have today, an the opportunities are not nearly exploited. Therefore, Croatia still import dependent, although olive oil is one of the few agricultural products in Croatia with export potential.

Key words: olive oil, foreign exchange, price

11. POPIS SLIKA

Slika 1. Maslinovo ulje	5
Slika 2. Maslinovo ulje u boci	5

12. POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj uljara u Republici Hrvatskoj	14
Tablica 2. Proizvodnja maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj od 2003.-2012. godine	15
Tablica 3. Proizvodnja maslinovog ulja u Španjolskoj od 2003.-2012. godine	15
Tablica 4. Proizvodnja maslinovog ulja u Italiji od 2003.-2012. godine	16
Tablica 5. Proizvodnja maslinovog ulja u Grčkoj od 2003.-2012. godine	17
Tablica 6. Proizvodnja maslinovog ulja u Tunisu od 2003.-2012. godine	18
Tablica 7. Proizvodnja maslinovog ulja u Siriji od 2003.-2012. godine	19
Tablica 8. Prosječne proizvođačke cijene maslinovog ulja u RH	19
Tablica 9. Količina i vrijednost uvoza maslinovog ulja od 2002.-2011. godine	22
Tablica 10. Najvažnije zemlje izvoznice u RH maslinovog ulja i njegovih frakcija	22
Tablica 11. Količina i vrijednost izvoza maslinovog ulja od 2002.-2011. godine	23
Tablica 12. Najvažnije zemlje u koje RH izvozi maslinovo ulje i njegove frakcije	24
Tablica 13. Izvadak iz carinske tarife za maslinovo ulje iz uvoza prije ulaska u EU	26
Tablica 14. Prilog 1 carinske tarife za maslinovo ulje prije ulaska u EU	27
Tablica 15. Izvadak iz carinske tarife za maslinovo ulje nakon ulaska u EU	28

13. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja u 2012.	10
Grafikon 2. Proizvodnja maslinovog ulja u svijetu	12
Grafikon 3. Pet najvećih proizvođača maslinovog ulja od 2003.-2012. godine	13
Grafikon 4. Hrvatski uvoz i izvoz maslinovog ulja	24

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Diplomski rad

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Sveučilišni diplomski studij, smjer Agroekonomika

Izvozni potencijal maslinovog ulja

Sanja Miličić

Sažetak: U ovom istraživanju istražena je vanjsko-trgovinska razmjena maslinovog ulja i njegov izvozni potencijal, proizvođačke cijene maslinovog ulja u RH, a u svrhu analize protekcionističkih mjera istražene su i carine za maslinovo ulje. Iz dobivenih podataka o vanjsko-trgovinskoj razmjeni maslinovog ulja u RH zaključujemo da Hrvatska puno više uvozi nego što izvozi. Razlog tome su manje proizvedene količine maslinovog ulja u odnosu na konkurentne zemlje te vrlo visoke cijene maslinovog ulja u usporedbi sa globalnim tržištem. Naši najveći konkurenti u proizvodnji maslinovog ulja su Španjolska, Italija, Grčka, Tunis i Sirija. Iako u Hrvatskoj postoje prirodne mogućnosti za podizanje većeg broja stabala maslina nego što ih imamo danas, te mogućnosti nisu ni približno iskorištene. Stoga je Hrvatska i dalje uvezno ovisna, iako je maslinovo ulje jedan od svega nekoliko poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj sa izvoznim potencijalom.

Rad je izrađen pri: Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Mentor: izv.prof.dr. Ružica Lončarić

Broj stranica: 38

Broj grafikona i slika: 6

Broj tablica: 15

Broj literaturnih navoda: 1

Broj priloga: 0

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: maslinovo ulje, vanjskotrgovinska razmjena, cijene

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. Prof.dr. Zdravko Tolušić, predsjednik
2. Izv.prof.dr. Ružica Lončarić, mentor
3. Prof.dr. Aleksandar Stanisavljević, član

Rad je pohranjen u: Knjižnica Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, Sveučilište u Osijeku, Kralja Petra Svačića 1d

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Graduate thesis

Faculty of Agriculture

University Graduate Studies, Plant production, course Agriculture

Olive oil export potential

Sanja Miličić

Abstract: In this study, we explored the foreign trade of olive oil and its export potential, producer prices of olive oil in Croatia for the purpose of analysis of protectionist measures are explored and customs of olive oil. The obtained data on foreign trade of olive oil in Croatia concluded that Croatia imports more than it exports. This is due to less production quantities of olive oil compared to competing countries, and the very high price of olive oil compared with the global market. Our biggest competitors in the production of olive oil are Spain, Italy, Greece, Tunisia and Syria. While Croatia has the natural resources to raise a large number of trees than they have today, the opportunities are not nearly exploited. Therefore, Croatia is still import dependent, although olive oil is one of the few agricultural products in Croatia with export potential.

Thesis performed at: Faculty of Agriculture in Osijek

Mentor: izv.prof.dr. Ružica Lončarić

Number of pages: 38

Number of figures: 6

Number of tables: 15

Number of references: 1

Number of appendices: 0

Original in: Croatian

Key words: olive oil, foreign exchange, price

Thesis defended on date:

Reviewers:

1. Prof.dr. Zdravko Tolušić, predsjednik
2. Izv.prof.dr. Ružica Lončarić, mentor
3. Prof.dr. Aleksandar Stanisavljević, član

Thesis deposited at: Library, Faculty of Agriculture in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Kralja Petra Svačića 1d

